

Forsøg med afrapportering af udvidet spørgeskema til måling af elevers trivsel

Data

Titel	Forsøg med afrapportering af udvidet spørgeskema til måling af elevers trivsel
Forfattere	Simon Calmar Andersen Ulrik Hvidman Morten Bruntse
Afdeling Udgiver	Institut for Økonomi TrygFondens Børneforskningscenter
Redaktion afsluttet	November 2017

Indhold

1.0	Sammenfatning.....	2
2.0	Opsummering, Del A og Del B.....	5
3.0	Trivselsprojektet Del C.....	7
3.1/	Projektets gennemførelse.....	7
4.0	Delprojekt 1: Invitationeksperiment.....	8
4.1/	Design og fremgangsmåde.....	8
4.2/	Resultater.....	9
5.0	Delprojekt 2: Rapporteksperimentet.....	12
5.1/	Design og fremgangsmåde.....	12
5.1.1/	Trivselsmåling.....	12
5.1.2/	Rapportindsatser.....	13
5.1.3/	Tilfældig udvælgelse.....	14
5.1.4/	Spørgeskemaundersøgelse blandt personalet.....	15
5.1.5/	Spørgeskemaspørgsmål.....	16
5.1.6/	Mål for anvendelse.....	17
5.2/	Resultater.....	17
5.2.1/	Respondenterne anvendelse af materialerne.....	17
5.2.2/	Spørgerammens betydning for lærernes og pædagogernes opfattelse af materialet.....	19
5.2.3/	Respondenternes overordnede opfattelse af trivselsmålingen og materialerne.....	25
6.0	Litteraturliste.....	28
7.0	Bilag.....	29

1.0 Sammenfatning

International forskning har vist, at elevers socio-emotionelle trivsel og udvikling er mindst lige så vigtig for hvordan de klarer sig igennem uddannelsessystemet som deres faglige kompetencer (f.eks. Heckman og Kautz 2012). Dette har blandt andet givet anledning til, at OECD har igangsat et projekt, der parallelt til PISA-målingerne af faglige evner skal sætte fokus på og måle elevers socio-emotionelle udvikling (OECD 2015). Med indførelsen af den nationale trivselsmåling i folkeskolerne har Danmark været på forkant med denne udvikling. Siden 2015 er folkeskoleelevers trivsel blevet målt gennem en årlig spørgeskemaundersøgelse.

En ekspertgruppe udfoldede i første omgang hvilke aspekter af trivsel, som det var intentionen, at det nye spørgeskema skulle indfange. Dette rakte ud over en snæver opfattelse af trivsel til også at inkludere forhold som sociale kompetencer og tillid til klassekammeraterne (Holstein et al. 2014). Undervisningsministeriet iværksatte efterfølgende en evaluering af spørgeskemaet med henblik på at undersøge, i hvilken grad de nuværende 40 spørgsmål afdækker de aspekter af trivsel, som det var intentionen, at de skulle måle. Evalueringen viste, at der kunne være behov for at styrke spørgeskemaet med nogle nye spørgsmål, der kan afdække nogle af de aspekter af trivsel, som de nuværende spørgsmål ikke indfanger så godt (Andersen, Gensowski, Ludeke og Pedersen 2015).

Det gav anledning til to spørgsmål. For det første, om disse aspekter af trivsel er nogle som lærere og pædagoger i skolerne har mulighed for at påvirke – og i så fald hvordan? Er der med andre ord skolerettede indsatser, som der er stærkt forskningsmæssigt grundlag for at konkludere kan fremme forskellige aspekter af trivsel? For det andet var der en bekymring for, om lærerne og pædagogerne, der skal bruge resultaterne af trivselsmålingerne, ville være kritisk stemt over for brugen af et udvidet spørgeskema.

På den baggrund bad Undervisningsministeriet TrykFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet, om at undersøge lærernes og pædagogernes vurdering og brug af henholdsvis det nuværende spørgeskema med de 40 spørgsmål og et udvidet skema, som tilføjer 15 nye spørgsmål til de eksisterende 40.

Det overordnede projekt indeholder tre dele.

Del A) er evalueringen af det nuværende spørgeskema. Denne evaluering viste som nævnt, at der kan være behov for at styrke spørgeskemaet med nogle nye spørgsmål, der kan afdække nogle af de aspekter af trivsel, som det nuværende spørgeskema ikke indfanger så godt (Andersen, Gensowski, Ludeke og Pedersen 2015).

Del B) er en systematisk forskningskortlægning, der undersøger hvilke indsatser, som der er et stærkt forskningsmæssigt grundlag for at konkludere påvirker forskellige aspekter af elevernes trivsel (Lomholt og

Andersen 2017). Dansk Center for Undervisningsmiljø (2017a, 2017b, 2017c) har på baggrund af forskningskortlægningen udarbejdet to varianter af et rådgivningsmateriale, der illustrerer, hvordan indsatserne, der er testet forskningsmæssigt, kan omsættes i initiativer som danske lærere og pædagoger kan iværksætte på baggrund af resultater fra trivselsmålingen. De to varianter af rådgivningsmaterialet baserer sig på henholdsvis det nuværende og det udvidede spørgeskema. Den systematiske forskningskortlægning, som er afrapporteret i en selvstændig rapport (se Lomholt og Andersen 2017), viste, at der findes en række skolebaserede indsatser, som har en positiv effekt på de aspekter af elevers trivsel, der bedst måles med det udvidede spørgeskema.

Del C) består af to delprojekter. I det første delprojekt blev der gennemført et lodtrækningsforsøg for at undersøge skolers interesse for at deltage i et trivselsprojekt. I trivselsprojektet skulle eleverne gennemføre en ekstra trivselsmåling, hvorefter skolerne fik adgang til resultaterne på klassebasis sammen med det nyudviklede rådgivningsmateriale. Dette "Invitationeksperiment" viste, at flere skoler tilmelder sig et projekt, hvis de får en kombination af en økonomisk kompensation for arbejdet og en opfølgende påmindelse om at tage stilling til invitationen. Det har længe været kendt, at økonomisk betaling påvirker adfærd. Resultaterne af denne del af forsøget viser – i tråd med nyere forskning inden for psykologi og såkaldt *behavioral economics* – at skolers deltagelse i denne type projekter også er begrænset af, at de glemmer eller ikke i tide får taget stilling til deres deltagelse, hvis ikke de bliver mindet om at tage stilling.

I det andet delprojekt under Del C blev der gennemført et lodtrækningsforsøg, hvor lærere og pædagoger i de tilmeldte skoler fik adgang til en trivselsrapport og tilhørende rådgivningsmateriale for den klasse, hvor de er tilknyttet. I dette "Rapporteksperiment" blev lærerne og pædagogerne tilfældigt udtrukket til enten at modtage rapport og rådgivningsmaterialet baseret på de nuværende 40 spørgsmål eller til rapport og rådgivningsmaterialet baseret på et udvidet spørgeskema med ekstra 15 spørgsmål. En tredje gruppe fik resultaterne af det udvidede spørgeskema kombineret med oplysninger om den gennemsnitlige trivsel i alle klasser i forsøget. Resultaterne af dette "Rapporteksperiment" viser, at lærerne og pædagogerne er lige positive over for de forskellige varianter af rapporter og rådgivningsmateriale. Der er hverken substantiel eller statistisk signifikant forskel mellem grupperne. Der er således ikke grundlag for bekymringen om, at lærerne og pædagogerne skulle være mere kritiske over for en udvidet udgave af spørgeskemaet. Undersøgelsen viser endvidere, at halvdelen af eleverne bruger mindre end 8 minutter på at svare på alle 55 spørgsmål, og 95 % af eleverne er færdige efter 18 min. Blandt den yngste gruppe, 4. klasseeleverne, er 95 % af eleverne færdige efter 23 min. Endelig viser resultaterne, at højst en tredjedel af de deltagende lærere og pædagoger har hentet rådgivningsmaterialet. Det indikerer, at der er andre forhold, som udgør en større barriere for trivselsarbejdet end indholdet af trivselsspørgeskemaet. Den relativt lave andel, der har hentet rådgivningsmaterialet kan muligvis også være en forklaring på, at der ikke findes større forskelle i vurderingen af materialerne.

Samlet set kan det på baggrund af disse delprojekter konkluderes, at

- der kan være faglige grunde til at udvide det nuværende spørgeskema med yderligere 15 spørgsmål – i forhold til at afdække flere aspekter af elevernes trivsel bedre (del A);
- der findes en række forskningsbaserede indsatser, som har vist sig at fremme disse aspekter af trivsel (del B);

SAMMENFATNING

- langt de fleste af eleverne kan besvare et udvidet spørgeskema inden for en lektion på 45 minutter (del C);
- der er andre forhold, som udgør en større barriere for trivselsarbejdet end indholdet af trivsels-spørgeskemaet, når det drejer sig om skolernes deltagelse i denne type trivselsprojekter, og lærernes og pædagogernes anvendelse af materialerne (del C).

I forhold til sidstnævnte problematik afsluttes denne rapport med en kort sammenfatning af de generelle kommentarer, som lærerne og pædagogerne gav til trivselsmålingen (i forbindelse med den åbne svarkategori i spørgeskemaet). Her peger nogle af kommentarerne på, at trivselsarbejdet i forvejen prioriteres højt, og at trivselsmålingen kun giver et "øjebliksbillede". En del af respondenterne peger derudover på, at det er svært at følge op på enkelte elevers mistrivsel, idet besvarelserne er anonymiserede. En anden gruppe af kommentarer peger på, at den gruppe af spørgsmål, der vedrører elevernes opfattelse af lærerne og undervisningsmiljøet, er svære at følge op på, da de omhandler alle lærere og alle fag.

Denne rapport præsenterer resultaterne fra del C. Resultaterne fra del A og del B er afrapporteret i selvstændige publikationer, jf. bilag A og B.1, men sammenfattes kort i følgende afsnit.

2.0 Opsummering, Del A og Del B

Del A undersøgte hvor godt spørgsmålene i det nuværende spørgeskema indfanger de aspekter af trivsel, som det var intentionen, at de skulle indfange (jf. Holstein et al. 2014). Evalueringen pegede på nogle aspekter af trivsel, som ikke var særlig godt dækket ind af de nuværende spørgsmål. Andersen et al. (2015, se bilag A) præsenterer den samlede afrapportering. Rapporten blev suppleret af undersøgelser, der undersøgte a) om spørgsmålene fungerede ens for forskellige elevgrupper, b) hvilken betydning aspekterne af trivsel, som ikke måles så godt af det nuværende skema, har for børn og unge på lang sigt, c) hvordan de nye foreslåede spørgsmål fungerer sprogligt og d) hvordan de nye spørgsmål opleves i fokusgruppeinterview med eleverne. I tabel 2.1 nedenfor gives tre eksempler på sådanne aspekter af trivsel, som kan blive styrket ved inklusion af yderligere spørgsmål.

Del B bestod i en systematisk forskningskortlægning af skolerettede indsatser, som har en positiv effekt på forskellige aspekter af elevernes trivsel. Kortlægningen fandt frem til 122 studier, som alle havde undersøgt skolerettede indsatser til at fremme trivsel – og opdelt studierne i forhold til effekter på seks forskellige aspekter af trivsel. Den samlede kortlægning præsenteres i Lomholt og Andersen (2017, se bilag B.1). På baggrund af forskningskortlægningen udarbejdede Dansk Center for Undervisningsmiljø et rådgivningsmateriale til skolerne. Rådgivningsmaterialet guider skolerne i forhold til sammenhængen mellem a) enkelte spørgsmål i spørgeskemaet, hvor de kan ske at have problemer med elevernes trivsel, b) eksisterende forskningsresultater, der har undersøgt indsatser til at fremme netop dette aspekt af trivsel og c) konkrete forslag til, hvordan disse forskningsresultater kan omsættes i initiativer på danske skoler (Dansk Center for Undervisningsmiljø 2017b, se bilag B.2).

Del A og B er som nævnt afrapporteret i selvstændige publikationer. Her gives derfor blot tre eksempler for at illustrere sammenhængen mellem de to dele (se tabel 2.1). Eksemplerne viser, at der er nogle aspekter af elevers trivsel i skolen – tillid til klassekammeraterne, sociale kompetencer samt glæde og tryghed – som

- a) er centrale for den oprindelige udfoldelse af hvilke aspekter af elevernes trivsel, spørgeskemaet skal måle
- b) som der kun er meget få spørgsmål i det nuværende spørgeskema, der måler,
- c) som kan dækkes bedre ved tilføjelse af nogle enkle spørgsmål
- d) som eksisterende forskning påviser, at lærerne kan have en positiv effekt på
- e) og som Dansk Center for Undervisningsmiljø har nogle konkrete forslag til, hvordan man kan gribe an.

Tabel 2.1 Tre eksempler på sammenhæng mellem Del A og Del B

Aspekt af trivsel, som det var intentionen spørgeskemaet skulle afdække	Tillid til klassekammerater og de voksne på skolen.	Social kompetence – at eleven føler sig kompetent til at indgå konstruktivt i et socialt samspil.	Glæde, tryghed og engagement i skolelivet og dets udfordringer.
Nuværende spørgsmål i spørgeskemaet	Er du bange for at blive til grin i skolen? Hvor ofte føler du dig tryk i skolen?	Jeg prøver at forstå mine venner, når de er triste eller sure. Jeg er en person, som er god til at samarbejde med andre. Jeg siger min mening, når jeg synes, noget er uretfærdigt.	Er du glad for din skole? Jeg er glad for min klasse.
Foreslået spørgsmål i udvidet udgave	Jeg stoler på andre.	Jeg får let venner.	Jeg er nedtrykt, trist.
Forskningsstudie	<i>Battistich et al. (2003). Effects Of a School-based Program To Enhance Prosocial Development on Children's Peer Relations and Social Adjustment.</i> Programmet er rettet mod elevernes sociale og etiske udvikling. Studiet inkluderede blandt andet en vurdering af klassekammeraternes accept af eleverne, samt klassekammeraternes bedømmelse af de enkelte elevers adfærd, som værende prosocial. Studiet fandt, at eleverne fra interventionsgruppen på tværs af klassetrin, havde en højere score på målet for klassekammeraternes accept sammenlignet med elever i kontrolgruppen.	<i>Harrist et al. (2012). "You Can't Say You Can't Play": Intervening In The Process of Social Exclusion in The Kindergarten Classroom.</i> Interventionen indebar en regel i klassen, som ikke tillod åbenlys social eksklusion af klassekammerater, ved at man ikke måtte sige nej til at lege med lege-kammerater. Peer-nominering af accept af klassekammerater var signifikant højere i interventionsgruppen sammenlignet med kontrolgruppen efter interventionen. Ligeledes rapporterede eleverne i interventionsgruppen signifikant lavere på variabelen social utilfredshed, som inkluderede problemer med at få venner og dårligt samarbejde, sammenlignet med kontrolgruppen efter interventionen. Forskellen var med stor effektstørrelse.	<i>Barrett et al. (2006). Long-Term Outcomes of an Australian Universal Prevention Trial of Anxiety and De-pression Symptoms in Children and Youth.</i> Børn i 10-11 års og 13-14 års alderen modtog enten indsatsen kaldet FRIENDS eller indgik i en kontrolgruppe. Studiet fandt, at de yngste elever oplevede en signifikant reduktion i oplevelsen af angst med lille effektstørrelse efter deltagelse i indsatsen. Dette sås også 2 og 3 år efter indsatsen var færdig.
Rådgivningsmaterialets forslag til indsats	Sæt fokus på elevernes sociale værdier og menneskelige forståelse i undervisningen. — Brug undervisningsmateriale der skildrer andre menneskers behov og perspektiver. — Brug undervisningsmaterialer og øvelser, der kan styrke elevernes evne til at sætte sig i en andres sted.	Arbejd med at forebygge social eksklusion — Tal med eleverne om deres egne erfaringer; har eleverne oplevet at blive udelukket af en gruppe? Har de udelukket andre eleverne? Hvordan fik situationerne dem til at føle? — Lav rollespil, hvor eleverne bliver involveret i forskellige gruppescenarier med forskellige inklusions- og eksklusionsafslutninger.	Fokusér på strategier til at håndtere udfordringer i dagligdagen (retter sig primært mod indskoling) — Tal med eleverne om, hvordan de klarer eller håndterer udfordringer samt hvordan de konfronterer, distancerer eller inddrager deres klassekammerater i forhold til udfordringer. — Tal med eleverne om deres egne situationer og oplevelser, og om hvordan de håndterer potentielle udfordringer. Find alternative løsningsstrategier.

3.0 Trivselsprojektet Del C

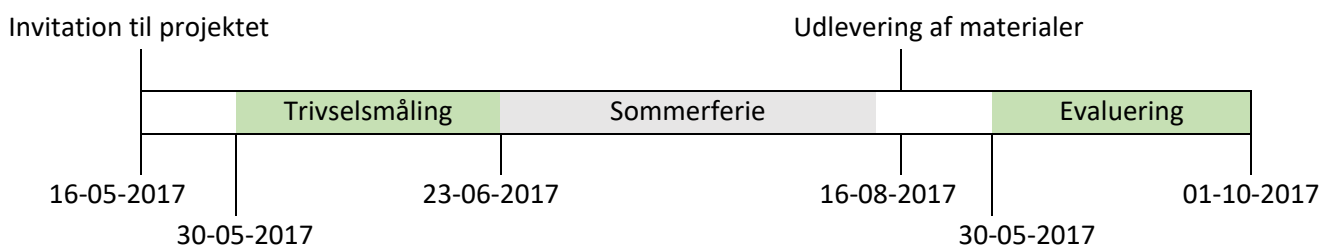
I den resterende del af denne rapport beskrives fremgangsmåde og resultater for Del C, også kaldet "Forskningsprojektet om justeret spørgeramme til trivselsmålingen". Projektet består af to delprojekter, som betegnes "Invitationeksperimentet" og "Rapporteksperimentet". Inden afrapporteringen af de to delprojekter beskrives kort den overordnede ramme for forskningsprojektet om justeret spørgeramme til trivselsmålingen.

3.1/ Projektets gennemførelse

Forskningsprojektet om justeret spørgeramme til trivselsmålingen blev igangsat i maj 2017, hvor et repræsentativt udsnit af de danske folkeskoler blev inviteret til at deltage i projektet. I alt 572 skoler og skoleafdelinger fordelt på 500 skoler blev inviteret til at deltage i forsøget om justeret spørgeramme til trivselsmålingen.¹ De 500 skoler blev udvalgt ved simpel tilfældig udvælgelse blandt landets 1201 folkeskoler med undervisning på minimum sjette klassetrin.

Projektet fokuserer på arbejdet med trivselsmålingerne i folkeskolen på mellemtrinnet og i udskoling, hvortil spørgsmålene i den udvidede spørgeramme er udviklet. Det fremgik af invitationen, at deltagelsen i forsøget forudsatte, at alle klasser på mellemtrinnet og i udskoling gennemførte trivselsmålingen. Eleverne på det ældste klassetrin, som forlod skolen ved udgangen af skoleåret 2016/2017 var dog fritaget fra forsøget. Eleverne på fjerde til næstældste klassetrin på de deltagende skoler gennemførte inden sommerferien en trivselsmåling.

Ved skolestart fik lærerne og pædagogerne på skolerne adgang til trivselsrapporter og rådgivningsmateriale, som de derefter blev bedt om at vurdere i løbet af september måned. Forløbet fremgår af tidslinjen herunder.

¹ Med skoleafdelinger menes skoler, der er oprettet med eget institutionsnummer, men hører under en hovedskole.

4.0 Delprojekt 1: Invitationseksperiment

4.1/ Design og fremgangsmåde

Invitationsprocessen til forsøget blev tilrettelagt som et invitationseksperiment, med henblik på at undersøge effekten af forskellige virkemidler i forbindelse med opbakning til projekt om justeret spørgeramme til trivselsmålingen. Fremgangsmåden i forbindelse med rekrutteringen og designet af invitationseksperimentet beskrives nedenfor.

I forbindelse med invitationen til projektet blev effekten af to forskellige rekrutteringsstrategier undersøgt:

1. Den første rekrutteringsstrategi bestod i et klassisk økonomisk incitament til at deltage.
2. Den anden rekrutteringsstrategi baserede sig på nyere forskning inden for psykologi og *behavioral economics* og bestod i at kontakte skolerne telefonisk og påminde dem om invitationen til projektet.

Skolerne blev ved randomiseret tildeling placeret i én af fire eksperimentelle grupper for at undersøge effekten af de to rekrutteringsstrategier, samt kombinationen af de to for tilmelding til projektet (se også tabel 4.1).

1. Gruppe 1 modtog en standardinvitation.
2. Gruppe 2 modtog en standardinvitation, hvor de blev tilbudt et tilskud på 10.000 som kompensation for skolens deltagelse.
3. Gruppe 3 modtog ud over standardinvitationen et opkald i løbet af tilmeldingsperioden
4. Gruppe 4 modtog både standardinvitationen med tilbuddet om et tilskud samt et opkald i løbet af tilmeldingsperioden.

Table 4.1: 2x2 design til Invitationseksperiment

		Økonomisk incitament	
		Nej	Ja
Opfølgende påmindelse	Nej	Gruppe 1: Standardinvitation	Gruppe 2: Økonomisk incitament
	Ja	Gruppe 3: Påmindelse	Gruppe 4: Økonomisk incitament & påmindelse

Randomiseringen blev foretaget på skolernes højeste administrative niveau, hvormed skoleafdelinger, der har samme ledelse, blev placeret i den samme gruppe. De 500 inviterede skoler (indeholdende i alt 572 skoleafdelinger) blev således inddelt i fire grupper af hver 125 skoler.

DELPROJEKT 1: INVITATIONSEKSPERIMENT

Ved udsendelsen af invitationen til skolerne blev der ligeledes sendt en informationsmail til de relevante kommuner. Af informationsmailen fremgik det, hvilke skoler der var blevet inviteret til at deltage samt, hvilke skoler der var blevet udtrukket til at modtage tilskuddet i forbindelse med deltagelsen.²

Det fremgik både af informationsmailen til kommunerne og i invitationen til de relevante skoler, at tilskuddet ville blive udbetalt til skolens kommune ved afslutning af projektet under forudsætning af, at skolerne deltog i hele projektet. Fuld deltagelse indebar, at deltagelsen ved såvel trivselsmålingen som ved den afsluttende evaluering var på minimum 75 %. Første invitation til forsøget blev afsendt d. 16. maj 2017 og efterfulgt af en påmindelse en uge efter. Der var mulighed for tilmelding frem til åbningen af trivselsmålingen d. 30. maj 2017. I alt 98 ud af de 572 inviterede skoler og skoleafdelinger tilmeldte sig forsøget (svarende til 17 procent).³

4.2/ Resultater

I dette afsnit præsenteres resultaterne fra invitationseksperimentet. Tabel 4.2 præsenterer resultater for en regressionsmodel, som anvendes til at analysere invitationseksperimentet.⁴ Kolonne (1) sammenligner de skoler, som modtog tilbud om økonomisk kompensation (gruppe 2 og 4 i tabel 4.1) med skoler, der ikke fik økonomisk kompensation (gruppe 1 og 3). Tabellen viser, at der var en betydelig effekt af den økonomiske kompensation for, om skolerne accepterede invitationen. 12,4 % af skolerne, som *ikke* modtog den økonomiske kompensation, valgte at deltage (i tabellen angives dette ved "konstanten"). Blandt de, der blev tilbudt kompensationen, var der 8,5 procentpoint flere, der accepterede invitationen, hvilket svarer til en effekt på 69 procent. Denne forskel er tilmed statistisk signifikant på et 5 % signifikansniveau, hvilket indikerer, at denne forskel ikke blot skyldes tilfældig variation. Af kolonne (2) fremgår resultaterne af en tilsvarende regression, der undersøger effekten af påmindelse (gruppe 3 og 4 i tabel 4.1). Heraf fremgår det, at påmindelse øgede tilbøjeligheden for deltagelse med 4,5 procentpoint. Denne forskel er imidlertid ikke statistisk signifikant og kan derfor skyldes tilfældigheder. Kolonne (3) viser resultaterne af en model, der med en såkaldt interaktionsvariabel undersøger den ekstra effekt af at kombinere de to rekrutteringsstrategier. Koefficienterne for "Økonomisk incitament" og "Påmindelse" angiver effekten af hver af de to strategier alene uden den anden strategi. For "Økonomisk incitament" svarer det til effekten for gruppe 2 i tabel 4.1, der alene fik incitament, men ikke påmindelse. "Påmindelse" svarer til gruppe 3. Interaktionsvariablen "Incitament X Påmindelse" viser, at effekten af økonomisk incitament var markant større, når den blev kombineret med en telefonisk påmindelse. Effekten af kombinationen svarer til 11,1 procentpoint ud over effekten af hver af elementerne for sig.

² Se invitationer til kommuner i bilag C.1.

³ I det følgende skelnes ikke imellem skoler og skoleafdelinger. Både skoler og skoleafdelinger betegnes som skoler.

⁴ Regressionsmodellen er estimeret med OLS (mindste kvadraters metode), hvor de estimerede koefficienter fortolkes som forskellen i gennemsnittet mellem grupperne. Standardfejlen afrapporteret i parentes er udtryk for usikkerheden i estimererne. En koefficient regnes for at være statistisk signifikant, hvis forholdet mellem koefficienten og standardfejlen er numerisk større end 1,96 (koef./std. fejl > 1,96, svarende til et signifikansniveau på 5 %). En balanceanalyse viser, at der ikke er store systematiske forskelle i baggrundskarakteristika såsom skolestørrelse og trivsel fra tidligere trivselsmålinger på tværs af de fire eksperimentelle grupper (resultater kan udleveres ved henvendelse til forfatterne). At grupperne er tilnærmelsesvis ens er forventet, givet den randomiserede tildeling af indsatsene. Dette resultat styrker troen på, at eventuelle forskelle i optag af projektet på tværs af grupperne kan tillægges en kausal tolkning.

DELPROJEKT 1:
INVITATIONSEKSPERIMENT

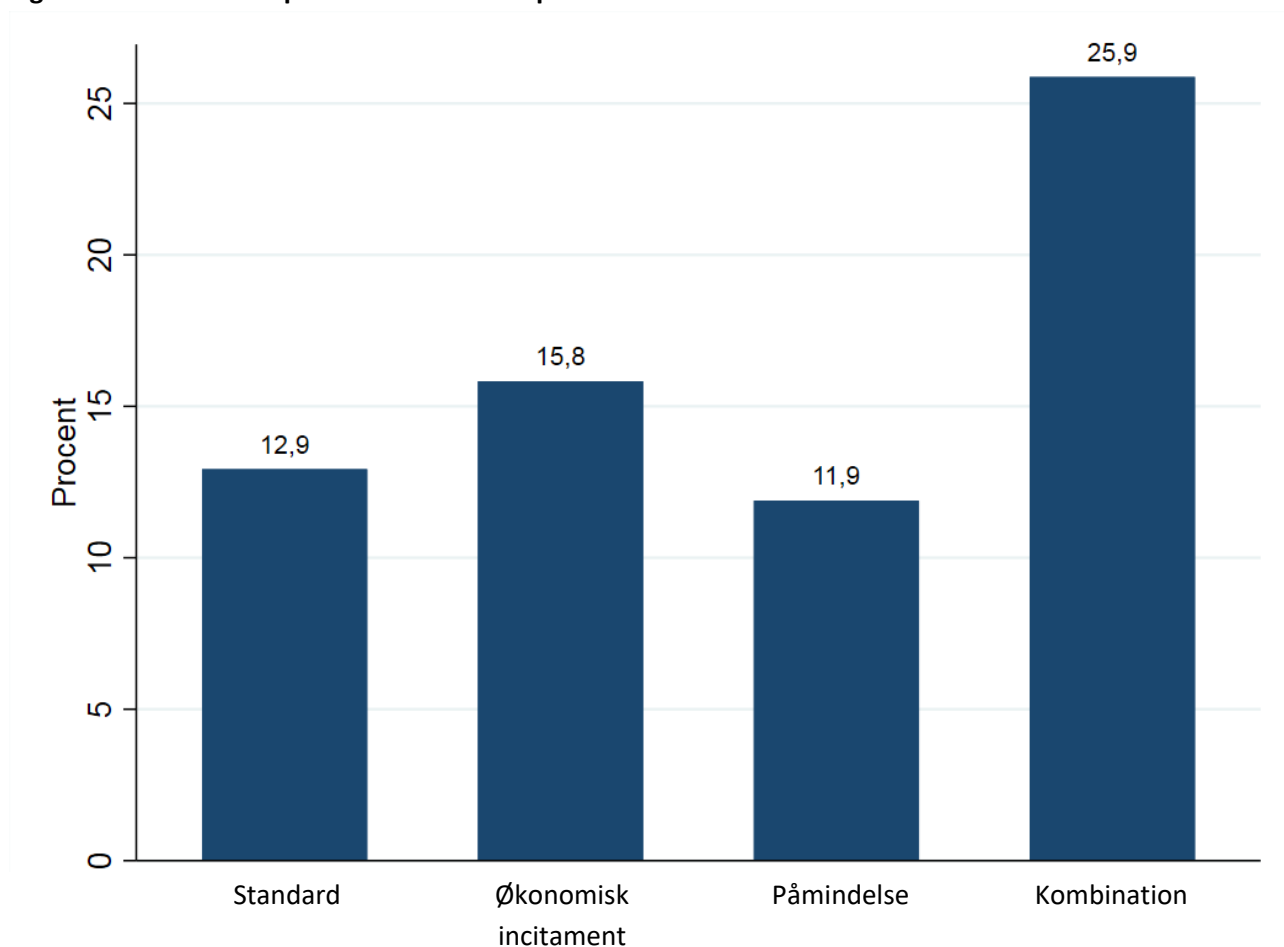
Tabel 4.2: Resultater af invitationseksperimentet

	(1)	(2)	(3)
Økonomisk incitament	0,085* (0,033)		0,029 (0,044)
Påmindelse		0,045 (0,033)	-0,010 (0,042)
Incitament X Påmindelse			0,111+ (0,066)
Konstanten	0,124*** (0,021)	0,143*** (0,022)	0,129*** (0,030)
Observationer	572	572	572

Note: OLS-regression. Standardfejl i parentes. + $p < 0,10$, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Disse resultater tyder på, at den mest effektive strategi er at kombinere incitament og påmindelse. Dette kan også ses ud af Figur 4.1, som viser andelen af afdelinger, som accepterede invitation om deltagelse i projektet, for hver af de fire indsatsgrupper. Figuren afspejler resultaterne fra Tabel 4.1, kolonne 3, og viser, at der var markant flere, som deltog, blandt de afdelinger, der blev tilbudt både compensation og påmindelse, end der var i de øvrige 3 grupper. Interaktionsvariablens 11,1% i tabel 4.2 viser lidt forenklet, hvor mange flere skoler der accepterede invitationen, hvis de fik både incitament og påmindelse i forhold til et gennemsnit af de to grupper, der fik enten påmindelse eller incitament.

Figur 4.1: Procent accepterede invitationer på tværs af invitationsindsatser

Samlet tyder resultaterne således på, at det har stor betydning, hvordan skolerne inviteres, samt hvordan invitationerne kommunikeres. Både økonomisk incitament og påmindelse tyder på at have selvstændig positiv betydning, men kombinationen af de to virkemidler er den mest effektive strategi.

5.0 Delprojekt 2: Rapporteksperimentet

5.1/ Design og fremgangsmåde

5.1.1/ Trivselsmåling

Trivselsmålingen blandt eleverne blev gennemført i perioden fra d. 30. maj 2017 til og med d. 23. juni 2017, hvor skolernes sommerferie begyndte. I alt 87 skoler deltog med en eller flere klasser i trivselsmålingen. Ud af de 98 tilmeldte skoler var der således 11 skoler, der ikke gennemførte trivselsmålingen og dermed udgik af forsøget. Tilbagemeldingerne fra disse skoler pegede på, at skolerne havde svært ved at planlægge og afsætte tid til gennemførelsen af trivselsmålingen.

De 87 skoler, der deltog i trivselsmålingen, deltog i gennemsnit med 80 % af de relevante klasser. Dette tal afspejler, at 30 skoler deltog med under 75 % af de relevante klasser. Frafaldet var dermed ganske betydeligt på en stor andel af skolerne, hvilket også kommer til udtryk i den samlede svarprocent, der på 33 af de deltagende skoler lå under 75 %. I de deltagende klasser lå den gennemsnitlige svarprocent derimod på 89 %. Den høje svarprocent i de deltagende klasser danner et tilfredsstillende udgangspunkt for den senere udarbejdelse af klasserapporter til lærerne og pædagogerne på skolerne.

Ved udgangen af indsamlingsperioden havde i alt 11.236 elever fordelt på 611 klasser gennemført trivselsmålingen. Alle eleverne besvarede det fulde spørgeskema bestående af de 40 nuværende spørgsmål fra den obligatoriske trivselsmåling samt de 15 nye spørgsmål, som blev afprøvet i forbindelse med forsøget. Spørgeskemaet var opbygget med mellem 5 og 8 spørgsmål pr. side, hvilket er med til at gøre skemaet mere overskueligt og hurtigere at besvare (Se bilag C.2). De 15 nye spørgsmål kan ses i bilag C.9.

Tabel 5.1 viser svartider for forskellige percentiler af eleverne på de forskellige klassetrin. Det fremgår af tabellen, at svartiden generelt er lavere på de højeste klassetrin end på de laveste klassetrin. I 8. klasse besvarede halvdelen af eleverne således spørgeskemaet på 5,4 minutter eller derunder, mens langt størstedelen af eleverne brugte under 20 minutter på at besvare spørgeskemaet. I 4. klasse besvarer 95 % af eleverne spørgeskemaet på højst 23 minutter. Det er således muligt at gennemføre spørgeskemaet med de 55 spørgsmål i løbet af en enkelt lektion, hvor der samtidigt er tid til at præsentere og tale om spørgeskemaet.

Tabel 5.1: Oversigt over svartider i minutter ved trivselsmålingen med 55 spørgsmål.

	Percentil af eleverne		
	50 pct.	95 pct.	99 pct.
4. klassetrin	10,2	23,0	31,6
5. klassetrin	8,2	19,0	28,6
6. klassetrin	6,9	15,3	40,2
7. klassetrin	6,0	12,3	24,5
8. klassetrin	5,4	11,1	20,9
Alle	7,3	18,0	29,3

Note: Tabellen viser den maksimale svartid i minutter for forskellige percentiler af eleverne.

Da projektperioden forløb henover skolernes sommerferie blev elevernes besvarelser koblet med opdaterede elev- og klasselister efter sommerferien.⁵ Ud af de 11.236 elever, der gennemførte trivselsmålingen, var 402 elever ikke registreret på de deltagende skoler efter sommerferien. Idet de ældste klassetrin ikke deltog i selve trivselsmålingen afspejler dette frafald, at en del af eleverne skiftede til en anden skole, der ikke deltog i projektet. Frafaldet betragtes derfor som en forventelig konsekvens af projektperioden. Eventuelle ændringer i classesammensætningen på skolerne blev ligeledes imødegået ved at anvende opdaterede elev- og klasselister som grundlag for dannelsen af klasserapporterne. Frafaldet og ændringer i classesammensætningerne medførte, at den gennemsnitlige svarprocent i de deltagende klasser lå på 87 % efter sommerferien, mens antallet af klasser var faldet til 597.

5.1.2/ Rapportindsatser

Rapporteksperimentet var udformet som et lodtrækningsforsøg med to indsatsgrupper og en sammenligningsgruppe. Deltagerne bestod af de lærere og pædagoger, der til dagligt arbejder med elevernes trivsel.

Deltagerne i alle tre grupper modtog tre elementer

- 1) *En nyudviklet trivselsrapport*: Trivselsrapporten præsenterede på baggrund af trivselsmålingen den overordnede trivsel i klassen, som læreren var tilknyttet, på forskellige indikatorer.
- 2) *Baggrundsrapport*: Med trivselsrapporten fulgte en baggrundsrapport med detaljerede resultater, der viste svarfordelingerne for alle de spørgsmål, der indgik i trivselsmålingen.
- 3) *Nyudviklet forskningsbaseret rådgivningsmateriale*: Derudover modtog alle tre grupper et nyudviklet forskningsbaseret rådgivningsmateriale, der er udarbejdet i samarbejde mellem TrygFondens Børneforskningscenter og DCUM. Vejledningsmaterialet beskriver, hvordan lærerne og pædagogerne kan arbejde fremadrettet med elevernes trivsel på baggrund af trivselsmålingen og med udgangspunkt i trivselsrapporten.

⁵ Det var af hensyn til tidsplanen for projektet nødvendigt at lade projektet løbe henover sommerferien. Det havde den ulempe, at nogle klasser skiftede lærer henover sommerferien. Det havde omvendt den fordel, at lærerne havde et opdateret billede af elevernes trivsel ved begyndelsen af skoleåret.

DELPROJEKT 2: RAPPORTEKSPERIMENTET

Mens alle grupper modtog de samme materialetyper varierede den konkrete udformning af materialerne grupperne imellem.

Sammenligningsgruppen modtog således en trivselsrapport baseret på de nuværende 40 spørgsmål, som gav et overblik over trivslen på de fire indikatorer, der anvendes ved den obligatoriske trivselsmåling. Disse indikatorer kaldes "Faglig trivsel", "Social trivsel", "Ro og orden" og "Støtte og inspiration". Både baggrundsrapporten med detaljerede resultater og det forskningsbaserede rådgivningsmateriale til sammenligningsgruppen var bygget op med udgangspunkt i disse fire indikatorer.

Indsatsgruppe 1 modtog de samme fire indikatorer for trivsel som sammenligningsgruppen samt 5 nye indikatorer, som udnyttede både de nuværende 40 spørgsmål og de ekstra 15 spørgsmål. De 15 ekstra spørgsmål blev udvalgt på baggrund af anbefalinger i Andersen, Gensowski, Ludeke og Pedersen (2015), som anbefalede en række spørgsmål, der kunne hjælpe til bedre at afdække de aspekter af trivsel, som det var intentionen, at det nuværende spørgeskema skulle måle. Både baggrundsrapporten med detaljerede resultater og rådgivningsmateriale var hos indsatsgrupperne tilpasset de 5 nye indikatorer (Emotionsregulering, Interaktion, Samarbejde, Opgaveløsning og Åbenhed). Vejledningsmaterialet viser således, hvordan lærerne og pædagogerne kan arbejde med klassens trivsel, hvis de oplever, at eleverne mistrives på en af de 5 indikatorer for trivsel.

Indsatsgruppe 2 modtog samme materiale som indsatsgruppe 1, men adskiller sig ved, at indsatsgruppe 2 også fik oplyst landsgennemsnittet (blandt skoler der deltog i projektet) for det relevante klassetrin på de 9 indikatorer.

5.1.3/ Tilfældig udvælgelse

Inden skolestart angav kontaktpersonerne på skolerne, hvilke medarbejdere der skulle modtage hvilke rapporter. Det var muligt at angive op til tre forskellige medarbejdere som modtagere af den samme rapport. Den enkelte medarbejder kunne dog kun modtage én rapport. Denne begrænsning blev indlagt med henblik på at sikre en valid lodtrækning, som beskrevet nedenfor.⁶ Lodtrækningen til forsøget blev foretaget ved at trække lod mellem de klasser, hvor skolerne havde angivet, hvem der skulle modtage rapporterne. Lodtrækningen mellem klasserne blev foretaget inden for hver skole. Fremgangsmåden indebærer, at der er samme sandsynlighed for, at hver klasse bliver udtrukket til hver af de tre eksperimentelle grupper. Den tilfældige inddeling af klasserne betyder derudover, at forskelle i resultaterne mellem indsatsgrupperne og sammenligningsgruppen angiver effekten af at modtage de forskellige materialer, fordi forskellene mellem materialerne er den eneste systematiske forskel mellem grupperne.

På baggrund af lodtrækningen blev der dannet rapporter for alle klasser med besvarelser fra mere end 3 elever. De tilmeldte lærere og medarbejdere fik adgang til trivselsrapporterne og rådgivningsmaterialet d.

⁶ I enkelte tilfælde, hvor den samme medarbejder var den primære ansvarsperson for flere klasser, blev disse medarbejdere oprettet som modtagere for flere klasser. I de i alt syv tilfælde, hvor modtagerne af rapporterne var tilknyttet mere end en klasse, indgik kun en af klasserne i selve lodtrækningen, hvorefter de øvrige klasser blev tildelt den samme gruppe. Da den fremgangsmåde bryder med den overordnede logik for lodtrækningen, er disse personer udeladt af hovedanalyserne præsenteret nedenfor. Robusthedsanalyser, hvor disse personer indgår, viser, at det ikke ændrer konklusionerne af resultaterne.

16. august 2017.^{7,8} Det fremgik af invitationen, at de klasseansvarlige, der skulle modtage rapporter og rådgivningsmateriale, skulle afsætte ca. 2 timer til sætte sig ind materialet og besvare det efterfølgende spørgeskema.⁹

5.1.4/ Spørgeskemaundersøgelse blandt personalet

Spørgeskemaet blev tilgængeligt fra d. 31. august 2017 og kunne besvares frem til d. 1. oktober 2017. Kontaktpersonerne på skolerne modtog løbende påmindelser om projektet fra offentliggørelsen af materialerne frem til svarperiodens afslutning. Af påmindelserne fremgik det, hvilke medarbejdere der havde hentet materialerne, og hvilke medarbejdere der havde besvaret spørgeskemaet. I alt 641 lærere og pædagoger besvarede spørgeskemaet, hvilket svarer til 76 % af de tilmeldte medarbejdere.¹⁰

Tabel 5.2 herunder viser antallet af respondenter i hver gruppe. Det fremgår, at den samlede svarprocent for medarbejderne er på i alt 78 %. Da lodtrækningen er foretaget på klasseniveau, er det derudover relevant at forholde sig til antallet af klasser, og antallet af klasser, hvor der er en besvarelse fra en eller flere medarbejdere. Disse tal fremgår i anden halvdel af tabel 5.2, hvor det således fremgår, at der er medarbejdervurderinger af i alt 86 % af de udleverede materialer.

Tabel 5.2: Oversigt over antal respondenter og rapporter samt antal besvarelser

	Sammenligningsgruppe	Indsatsgruppe 1	Indsatsgruppe 2	I alt
Antal respondenter	262	256	272	790
Antal besvarelser	209	190	215	614
Svarprocent	80%	74 %	79 %	78 %
Antal klasser	187	185	187	559
Antal klassebesvarelser	164	153	166	483
Procent klassebesvarelser	88 %	83 %	89 %	86 %

Mens lodtrækning medfører, at de tre grupper i udgangspunktet er sammenlignelige, kan frafaldet medføre systematiske forskelle imellem grupperne. Med henblik på at undersøge betydningen af frafaldet er forskellene mellem de tre respondentgrupper sammenlignet på en række baggrundsvARIABLE. Disse variable indbefatter respondentens køn og alder samt oplysninger om klassetrin, klassestørrelse og klassens svarprocent i trivselsmålingen. Derudover inddrages klassens trivsel på de 9 målte indikatorer for trivsel.¹¹ Tabel 5.3 viser gennemsnittene på baggrundsvARIABLENE for de tre grupper. Forskellene imellem gennemsnittene i de tre grupper er forventet små og ikke statistisk signifikante, som følge af den randomiserede tildeling. Det tyder således på, at de tre grupper er sammenlignelige, og systematisk frafald ikke er en stor trussel mod resulta-

⁷ To skoler angav efter denne dato, hvilke medarbejdere der skulle modtage materialerne, hvorfor lodtrækningen mellem klasserne på disse skoler blev foretaget efterfølgende. En skole valgte at udgå af forsøget inden lodtrækningen.

⁸ Nogle af skolerne opdagede fejl i deres opgørelser over, hvilke medarbejdere der skulle modtage materialerne efter offentliggørelsen af materialerne. Disse fejl blev rettet således, at medarbejderne kunne se de relevante materialer. Idet disse ændringer skete efter lodtrækningen kan det ikke udelukkes, at de medfører systematiske forskelle mellem grupperne. Medarbejdere, der fejlagtigt var tilknyttet en klasse i forsøget og medarbejdere, der som følge af ændringer havde haft adgang til materialer fra flere klasser, er derfor udeladt af analyserne.

⁹ Se invitationer til skoler i bilag C.1.

¹⁰ Kun 12 pædagoger besvarede undersøgelsen, og der er dermed ikke grundlag for at beskrive resultaterne særskilt for pædagoger i analyserne nedenfor.

¹¹ Beskrivende statistik for baggrundsvARIABLENE fremgår af bilag C.5.

ternes validitet. I analyserne kontrolleres der imidlertid også for disse baggrundsvARIABLE, der kan have betydning for respondenternes besvarelser af spørgeskemaet, for at sikre mere præcise estimater.¹²

Tabel 5.3: Gennemsnitsværdier for variable på respondent-, klasse-, og skoleniveau

	Sammenligningsgruppe	Indsatsgruppe 1	Indsatsgruppe 2
Respondent			
Køn (mand=1) ¹³	0,3	0,3	0,3
Alder	44,6	44,4	44,0
Klassevariable			
Klassetrin	6,8	6,8	6,7
Klassestørrelse	20,3	21,2	20,8
Klassens svarprocent	86,7	89,0	87,9
Klassetrivsel			
Faglig trivsel	3,8	3,8	3,8
Social trivsel	4,1	4,1	4,1
Ro og orden	3,7	3,7	3,7
Støtte og inspiration	3,2	3,2	3,2
Emotionsregulering	3,6	3,7	3,7
Interaktion	3,4	3,4	3,4
Samarbejde	3,9	3,9	3,9
Opgaveløsning	3,6	3,6	3,6
Åbenhed	3,5	3,5	3,5
Skolevariable¹⁴			
Økonomisk incitament	0,7	0,7	0,7
Påmindelse	0,5	0,5	0,4
UVM's måleredskab	0,3	0,3	0,3

Note: Variablenes gennemsnit, standardafvigelse og variationsbredde på tværs af de tre grupper fremgår af bilag C.5.

5.1.5/ Spørgeskemaspørgsmål

Spørgeskemaet til personalet var opbygget i fire hovedafsnit. Det første afsnit spurgte ind til respondentens samlede vurdering af det udleverede materiale. Derefter fulgte tre afsnit med spørgsmål til, hvordan respondenterne vurderede henholdsvis rapporten, baggrundsrapporten med detaljerede resultater og råd-

¹² Der kontrolleres i regressionsmodellerne foruden baggrundsvARIABLENE for "Økonomisk incitament" og "Påmindelse", som angiver, om respondenterne er ansat på en skole, der blev inviteret med den ene eller anden rekrutteringsstrategi som beskrevet i afsnit 4.1 ovenfor og for variabelen "UVM's måleredskab", som angiver, om skolen anvendte UVM's måleredskab i forbindelse med de obligatoriske trivselsmålinger i 2017, eller om skolen anvendte en anden leverandør.

¹³ Gennemsnitsværdien for køn på 0,3 i alle tre grupper viser, at 30 % af respondenterne er mænd, idet variabelen antager værdien 1, hvis respondenterne er mand og 0, hvis respondenterne er kvinde.

¹⁴ Variablene "Økonomisk incitament", "Påmindelse" og "UVM's måleredskab" er alle kodet, så variablene antager værdien 1, hvis skolen hører til den angivne kategori af skoler og 0, hvis skolen ikke gør. Gennemsnittet for "Økonomisk incitament" på 0,7 for alle tre grupper, viser således at 70 % af skolerne i alle tre grupper er blevet inviteret med en invitationsstrategi med økonomisk incitament. For nærmere beskrivelse, se afsnit 4, Invitationseksperimentet.

DELPROJEKT 2: RAPPORTEKSPERIMENTET

givningsmaterialet. Spørgsmålene omhandlede, hvorvidt respondenterne vurderede, at de forskellige materialer var anvendelige og overskuelige, samt hvorvidt materialerne bidrog med ny og nuanceret viden om elevernes trivsel, som kunne bruges i arbejdet med klassens trivsel. Ud over spørgsmålet til materialet blev respondenterne også spurgt ind til, om spørgeskemaet dækkede de relevante aspekter af trivsel, og i hvor høj grad de oplever, at de kan påvirke elevernes trivsel. Det fulde spørgeskema til skolens medarbejdere fremgår af bilag C.3.

5.1.6/ Mål for anvendelse

En væsentlig forudsætning for at forbedre lærernes og pædagogernes arbejde med trivselsrapporterne og rådgivningsmaterialet er, at lærerne og pædagogerne aktivt anvender de tilgængelige materialer. Mens spørgeskemaet som beskrevet ovenfor spørger ind til lærernes og pædagogernes vurdering af materialerne er det i projektet ligeledes undersøgt, om lærerne og pædagogerne har hentet de tilgængelige materialer. Lærerne og pædagogerne skulle i forbindelse med projektet hente trivselsrapporterne, baggrundsrapporterne med detaljerede resultater og rådgivningsmaterialet ved at logge ind på en hjemmeside. Hjemmesiden registrerede i den forbindelse, hvilke personer der hentede de forskellige materialer. Denne information anvendes i analyserne af rapporteksperimentet som et mål for lærernes og pædagogernes anvendelse af materialerne. Det er dog ikke på den baggrund muligt at udtale sig om, i hvilket omfang materialet efterfølgende er blevet anvendt. Spørgeskemaet indeholder derfor også spørgsmål, der specifikt spørger til, om respondenterne har læst hele eller dele af materialet. På den måde kombineres mål for lærerens og pædagogernes adfærd (hente rapporter) med mere detaljerede spørgsmål til brugen af dem.

Materialerne skulle hentes ved at trykke på tre forskellige links. Det er derfor muligt at skelne imellem, hvilke materialetyper personalet hentede. Linkene til baggrundsrapporten med detaljerede resultater og rådgivningsmaterialet blev kun offentliggjort inde i selve trivselsrapporten. Det var således kun de lærere og pædagoger, der hentede trivselsrapporterne, som havde mulighed for at hente de øvrige materialer. Det er på den måde muligt at få en indikation af, hvilke materialer lærerne og pædagogerne er mest interesserede i, og dermed om de søger mere information efter, at de har læst hovedrapporten.

5.2/ Resultater

I dette afsnit af rapporteres resultaterne af rapporteksperimentet. I det første delafsnit beskrives lærernes og pædagogernes anvendelse af materialerne i forbindelse med projektet. Dernæst præsenteres resultaterne i forhold til lærernes og pædagogernes opfattelse af rapporter. Afslutningsvist beskrives lærernes og pædagogernes overordnede opfattelse af trivselsmålingen.

5.2.1/ Respondenterne anvendelse af materialerne

Lærernes og pædagogernes anvendelse af materialerne er som beskrevet tidligere målt med to forskellige mål. For det første blev det i forbindelse med udleveringen af materialerne registreret, hvilke lærere og pædagoger, der hentede de enkelte materialer. Da flere lærere og pædagoger i nogle tilfælde havde mulighed for at hente de samme materialer fra den samme klasse er det ikke en forudsætning for anvendelsen, at de alle sammen har hentet materialerne. Nedenfor skelnes derfor imellem respondenter, der inden de besvarede spørgeskemaet havde haft mulighed for at læse materialet, og respondenter, der ikke havde haft mulighed for at læse materialet, fordi hverken respondenterne eller respondenterne kollegaer havde hen-

tet materialet, da spørgeskemaet blev besvaret. For det andet blev lærerne i spørgeskemaet spurgt til, om de havde læst hele eller dele af henholdsvis baggrundsrapporten med detaljerede resultater og rådgivningsmaterialet. I tabel 5.4 herunder antages det, at respondenterne med deres besvarelse af spørgeskemaet om trivselsrapporten bekræfter, at de har læst trivselsrapporten, da dette var en forudsætning for besvarelsen.¹⁵

Tabel 5.4 viser, hvor stor en procentdel af respondenterne, der inden de besvarede spørgeskemaet havde haft mulighed for at læse de enkelte materialetyper, og hvor stor en procentdel, der oplyste, at de havde læst hele eller dele af materialerne. Det fremgår af tabellen, at størstedelen af respondenterne havde haft mulighed for at læse trivselsrapporten inden de besvarede spørgeskemaet, idet enten respondenterne selv eller respondenternes kollegaer havde hentet trivselsrapporten. Det fremgår dog også, at kun halvdelen af respondenterne besvarede spørgeskemaet efter, at de selv eller deres kollegaer havde hentet baggrundsrapporten. For rådgivningsmaterialet er dette tal nede på 33 %. Tallene viser, at størstedelen af respondenterne prioriterede at bruge tid på trivselsrapporten med overblikket over resultaterne, men i mindre grad brugte tid på at læse de detaljerede resultater og sætte sig ind i rådgivningsmaterialet. Den samme tendens ses i tallene for respondenternes selvoplyste anvendelse. Det fremgår endvidere, at andelen af respondenter, der oplyser, at de har anvendt rådgivningsmaterialet, er højere end andelen af respondenter, der faktisk har hentet materialet.

Tabel 5.4: Oversigt over procentdelen af respondenter, der havde mulighed for at anvende materialerne og procentdelen, der oplyste, at de havde anvendt materialerne.

	Andel med mulighed for anvendelse	Andel selvoplyst anvendelse
Trivselsrapport	94 %	100 % ^a
Baggrundsrapport med detaljerede resultater	50 %	86 %
Vejledningsmateriale	33 %	64 %

Note: Antal observationer: 614.

a. Besvarelsen af spørgeskemaet betragtes som en bekræftelse af, at de har læst trivselsrapporten.

Respondenterne, der angav, at de ikke havde læst henholdsvis baggrundsrapporten med detaljerede resultater og rådgivningsmaterialet, blev bedt om at angive en eller flere årsager hertil. Ud af respondenterne, der oplyste, at de ikke havde læst baggrundsrapporten, angav 73 %, at de ikke havde haft tid til at læse baggrundsrapporten, mens 11 % oplyste, at de ikke kendte til baggrundsrapporten. Kun 7 % angav, at de ikke synes baggrundsrapporten var relevant mens 6 % angav, at de havde haft tekniske problemer. Det samme billede gør sig gældende, når man ser på respondenterne, der angav, at de ikke havde læst rådgivningsmaterialet. Her er det 76 %, der angav, at de ikke havde haft tid til at læse den mens 13 % angav, at de ikke kendte til rådgivningsmaterialet. Som ved baggrundsrapporten er det kun en mindre andel, der angav, at de ikke finder materialet relevant, eller at de havde tekniske problemer.

¹⁵ Trivselsrapporten kunne blandt andet hentes fra første side i spørgeskemaet og respondenterne havde således mulighed for at hente rapporten i den forbindelse.

5.2.2/ Spørgerammens betydning for lærernes og pædagogernes opfattelse af materialet

Lærerne og pædagogerne er som nævnt blevet spurgt til en række forhold omkring trivselsrapporten, baggrundsrapporten med detaljerede resultater og rådgivningsmaterialet. For at give et samlet overblik over resultaterne er svarene samlet i nogle indeks.¹⁶ Resultaterne er meget ens på tværs af de enkelte spørgsmål, og de er robuste i forhold til at samle spørgsmålene i andre indeks. Regressionsmodellen er estimeret med OLS (mindste kvadraters metode), hvor de estimerede koefficienter fortolkes som forskellen i gennemsnittet mellem grupperne. Standardfejlen afrapporteret i parentes er udtryk for usikkerheden i estimaterne. Alle resultaterne er præsenteret i to modeller. Model 1 viser den direkte forskel mellem grupperne. Model 2 kontrollerer for en række baggrundsfaktorer, som beskrevet i metodeafsnittet.¹⁷ I analyserne i model 2 er der såkaldte fixed effects modeller, der sammenligner lærere indenfor samme skole og dermed tager højde for forhold, der er ens for alle på skolen. Analyserne i model 2 kan med andre ord tolkes som den gennemsnitlige effekt af materialetyperne sammenlignet inden for skolerne. Som det fremgår af tabellerne, er resultaterne meget ens for de to modeller, hvilket indikerer, at frafaldet i forsøget ikke påvirker resultaterne i nævneværdig grad. Tabellerne viser uden undtagelse, at der ikke er nogen, hverken statistisk signifikante eller substantielle forskelle mellem grupperne.¹⁸ Lærerne og pædagogerne er med andre ord ikke mindre eller mere tilfredse med rapporter baseret på det udvidede spørgeskema. I det følgende præsenteres resultaterne for de samlede indeks og enkelte af de mest centrale spørgsmål. Resultaterne i forhold til alle øvrige enkeltspørgsmål fremgår i bilag C.6.

Tabel 5.5 herunder viser gennemsnit og standardafvigelse for hver af de afhængige variable, som indgår i analyserne præsenteret nedenfor. Det fremgår, at gennemsnittene for besvarelserne på såvel indeks og enkeltspørgsmål ligger over 3, som er sværskalaernes midterste værdi (skalaerne går fra 1 til 5). Standardafvigelserne, der angiver spredningen på den enkelte variabel, ligger imellem 0,7 og 0,9. Samlet set viser tabel 5.5, at lærerne gennemsnitligt set tenderer til at være positive over for materialerne, men at der samtidig er relativt stor forskel imellem respondenterne.

¹⁶ Spørgsmålene, der indgår i hvert indeks fremgår af bilag C.8. Indeksene er dannet som sumindeks, hvor besvarelsen af hvert spørgsmål indgår med samme vægt. Indeksene er dannet for respondenter, der har svaret på minimum halvdelen af spørgsmålene, der indgår i indekset.

¹⁷ Køn, alder, klassens klassesetrin, klassens størrelse, klassens svarprocent, klassens niveau af trivsel på de 9 indikatorer, den anvendte invitationsstrategi i forbindelse med invitationseksperimentet samt om skolen tidligere har anvendt UVM's måleredskab i forbindelse med trivselsmålingen.

¹⁸ Det angives om resultater er signifikante på 5% niveau. Med så mange test som gennemføres i dette afsnit, vurderer vi, at det ville være misvisende at anvende et 10% niveau. 1 ud af 10 test må forventes at være signifikante på 10% niveau af tilfældige årsager.

Tabel 5.5: Deskriptiv statistik for udvalgte indeks og spørgsmål.

	Gennemsnit	Standardafvigelse
Samlet vurdering af materialet generelt (indeks)	3,1	0,7
Samlet vurdering af trivselsrapporten (indeks)	3,2	0,9
Samlet vurdering af baggrundsrapporten (indeks)	3,5	0,9
Samlet vurdering af rådgivningsmaterialet (indeks)	3,4	0,9
Materialet er overskueligt og let forståeligt?	3,5	0,8
Trivselsrapporten giver et godt overblik over resultaterne fra trivselsmålingen.	3,7	0,9
Spørgeskemaet dækker relevante aspekter af trivsel?	3,4	0,8
Du kan som lærer påvirke elevernes trivsel?	4,1	0,8

Note: Alle indeks og spørgsmål er skaleret fra 1 til 5. En høj værdi angiver en høj grad af enighed i spørgsmålene.

Tabel 5.6 viser forskellene mellem sammenligningsgruppen og hver af de to indsatsgrupper på indekset, der måler respondenternes samlede opfattelse af materialet. Indekset består af fire spørgsmål, der blandt andet omhandler, hvorvidt respondenterne oplever, at materialet understøtter dem i deres arbejde, nuancerer deres forståelse af elevernes trivsel, og giver dem et bedre grundlag for at styrke elevernes trivsel, hvis det er nødvendigt. Det fremgår, at forskellene imellem grupperne ikke er statistisk signifikante på et 5 % signifikansniveau. De små observerede forskelle imellem grupperne kan dermed være udtryk for tilfældige forskelle imellem grupperne, som man vil kunne observere, selvom der reelt ingen forskel er på grupperne. Det er samtidigt væsentligt, at de observerede forskelle er relativt små. Forskellen mellem sammenligningsgruppen og indsatsgruppe 1 i model 2 ligger således på -0,10. Denne forskel svarer til en tiendedel af forskellen mellem to svarkategorier på de underliggende spørgsmål.

Tabel 5.6: Respondentens vurdering af materialet generelt (indeks).

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	-0,13 (0,07)	-0,10 (0,09)
Indsatsgruppe 2	-0,07 (0,06)	-0,06 (0,07)
Konstant	3,18*** (0,05)	1,82* (0,78)
Observationer	599	599
R ²	0,01	0,28
Justeret R ²	0,00	0,14
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngerobuste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

Tabel 5.7 viser forskellene mellem sammenligningsgruppen og de to indsatsgrupper på indekset, der måler respondenternes samlede vurdering af trivselsrapporten. Spørgsmålene i indekset omhandler blandt andet, om trivselsrapporten bidrager med ny viden om elevernes trivsel, og om trivselsrapporten nuancerer respondentens opfattelse af klassens trivsel¹⁹. Som ovenfor fremgår det, at de observerede forskelle ikke er statistisk signifikante.

Tabel 5.7: Respondenternes samlede vurdering af trivselsrapporten (indeks).

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	-0,16 (0,10)	-0,16 (0,12)
Indsatsgruppe 2	0,02 (0,08)	0,01 (0,09)
Konstant	3,24*** (0,06)	1,13 (1,04)
Observationer	602	602
R ²	0,01	0,23
Justeret R ²	0,01	0,08
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngerobuste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundsvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

Tabel 5.8 viser resultaterne på indekset for respondenternes samlede vurdering af baggrundsrapporten med detaljerede resultater. Spørgsmålene omhandler anvendeligheden af baggrundsrapporten både i forhold til trivselsarbejdet generelt og i forhold til, hvordan baggrundsrapporten supplerer trivselsrapporten. Forskellen imellem grupperne er ikke statistisk signifikante.

¹⁹ De fulde spørgsmålsformuleringer fremgår af bilag C.8.

Tabel 5.8: Respondenternes samlede vurdering af baggrundsrapporten med detaljerede resultater (indeks).

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	-0,08 (0,10)	-0,10 (0,11)
Indsatsgruppe 2	0,07 (0,08)	0,05 (0,10)
Konstant	3,5*** (0,06)	1,21 (1,10)
Observationer	516	516
R ²	0,01	0,23
Justeret R ²	0,00	0,05
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngerobuste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundsvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

Respondenternes samlede vurdering af rådgivningsmaterialet er målt med tre spørgsmål, der spørger til, hvorvidt respondenterne opfatter, at rådgivningsmaterialet er anvendeligt, kan bruges i arbejdet med klassens trivsel, og har bidraget med inspiration til dette arbejde. Som ovenfor er forskellene mellem grupperne hverken statistisk eller substantielt signifikante. Det fremgår ligeledes, at antallet af observationer er noget lavere i denne delanalyse, hvilket skyldes, at en del af respondenterne har angivet, at de ikke har læst rådgivningsmaterialet.

Tabel 5.9: Respondenternes samlede vurdering af rådgivningsmaterialet (indeks).

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	-0,11 (0,12)	-0,07 (0,16)
Indsatsgruppe 2	-0,02 (0,12)	0,04 (0,17)
Konstant	3,49*** (0,08)	1,56 (1,86)
Observationer	386	386
R ²	0,00	0,30
Justeret R ²	0,00	0,07
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngerobuste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundsvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

Tabel 5.10 viser forskellene imellem sammenligningsgruppen og indsatsgrupperne på spørgsmålet om, hvorvidt materialet er overskueligt og let forståeligt mens tabel 5.11 viser forskellene på spørgsmålet om, hvorvidt trivselsrapporten giver et godt overblik over resultaterne fra trivselsmålingen. I begge tilfælde er der ikke statistisk eller substantielt signifikant forskel på grupperne. Der er dermed ikke noget, der tyder på, at respondenterne mister overblikket eller oplever, at materialet er sværere at forstå, når de bliver præsenteret for materialet med 9 i stedet for 4 indikatorer.

Tabel 5.10: Respondenternes vurdering af om materialet er overskueligt og let forståeligt.

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	-0,13 (0,08)	-0,08 (0,09)
Indsatsgruppe 2	-0,04 (0,08)	-0,01 (0,08)
Konstant	3,56*** (0,06)	2,45* (1,08)
Observationer	595	595
R ²	0,01	0,21
Justeret R ²	0,00	0,06
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngerobuste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundsvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

Tabel 5.11: Respondenternes vurdering af om trivselsrapporten giver et godt overblik over resultaterne fra trivselsmålingen.

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	-0,16 (0,10)	-0,18 (0,12)
Indsatsgruppe 2	0,05 (0,09)	0,01 (0,10)
Konstant	3,76*** (0,08)	0,17 (1,29)
Observationer	594	594
R ²	0,01	0,21
Justeret R ²	0,01	0,05
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngerobuste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundsvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

Det samme billede gør sig gældende, når man ser på respondenternes vurdering af, om spørgeskemaet dækker de relevante aspekter af trivsel, jf. tabel 5.12.

Tabel 5.12: Respondenternes vurdering af om spørgeskemaet dækker relevante aspekter af trivsel.

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	-0,06 (0,07)	-0,05 (0,09)
Indsatsgruppe 2	-0,01 (0,07)	0,02 (0,08)
Konstant	3,43*** (0,06)	1,72 (0,99)
Observationer	578	578
R ²	0,00	0,20
Justeret R ²	0,00	0,03
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngero-buste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundsvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Det sidste spørgsmål, som præsenteres her omhandler respondenternes vurdering af, om det som personale er muligt at påvirke elevernes trivsel. Det er sandsynligt, at denne vurdering i høj grad afspejler respondenternes generelle indstilling til trivselsarbejdet og kun i et mindre omfang vil være påvirket af udformningen af trivselsrapporterne og baggrundsrapporterne med detaljerede resultater. Omvendt indeholder rådgivningsmaterialet forskningsbaserede eksempler på, hvordan lærere og pædagoger kan påvirke trivslen, hvilket kan have betydning for respondenternes vurdering af spørgsmålet. Der er dog ikke signifikant forskel på gennemsnittene i grupperne.

Tabel 5.13: Respondenternes vurdering af om det som personale er muligt at påvirke elevernes trivsel.

	Model 1	Model 2
Indsatsgruppe 1	0,10 (0,08)	0,12 (0,10)
Indsatsgruppe 2	-0,05 (0,08)	-0,02 (0,10)
Konstant	4,08*** (0,05)	4,55*** (0,75)
Observationer	603	603
R ²	0,01	0,15
Justeret R ²	0,00	-0,02
Kontrolvariable		✓
Fixed effects		✓

Note: OLS-regression med klyngerobuste standardfejl på skoleniveau i parentes. I model 2 er der kontrolleret for baggrundsvariable og anvendt fixed effects på skoleniveau. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001.

5.2.3/ Respondenternes overordnede opfattelse af trivselsmålingen og materialerne

Nedenfor fremgår respondenternes svar på udvalgte spørgsmål på tværs af de tre grupper. Spørgsmålene vedrører respondenternes overordnede opfattelse af materialet og deres opfattelse af, hvorvidt trivselsrapporterne afdækker vigtige aspekter af trivsel. Spørgsmålene omhandler ligeledes respondenternes oplevelse af at kunne påvirke elevernes trivsel, samt hvorvidt de vil igangsætte konkrete initiativer på baggrund af trivselsundersøgelsen. Det fremgår, at størstedelen af respondenterne svarer bekræftende på spørgsmålene i tabel 5.14 og 5.15. Mens resultaterne i afsnit 5.2.2 viser, at der ikke er forskel på respondenternes opfattelse i de tre grupper, viser svarfordelingerne i tabel 5.14 og 5.15 således, at respondenterne er overvejende positive over for materialet. Eksempelvis angiver 76 % af respondenterne, at de "I nogen grad", "I høj grad" eller "I meget høj grad" mener, at materialet er anvendeligt og understøtter dem i deres arbejde. En stor andel (42 %) af respondenterne angiver derudover, at de på baggrund af trivselsmålingen vil igangsætte konkrete initiativer for at styrke trivslen i klassen. Det er samtidigt værd at bemærke, at respondenterne er delte på spørgsmålet om, hvorvidt trivselsrapporten bidrager med viden, som de ikke allerede havde. En væsentlig andel af respondenterne angiver således også, at de er "Hverken enig eller uenig" i spørgsmålene i tabel 5.15. Svarfordelingerne for de spørgsmål, der indgår i indeksene fremgår af bilag C.7.

Tabel 5.14: Svarfordeling på udvalgte spørgsmål.

<i>I hvilken grad vurderer du, at ..</i>	I meget lav grad	I lav grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke
Materialet er anvendeligt, og understøtter dig i dit arbejde?	5 %	14 %	54 %	22 %	2 %	3 %
Materialet er overskueligt og let forståeligt?	2 %	6 %	38 %	43 %	7 %	3 %
Du kan som lærer påvirke elevernes trivsel?	0 %	1 %	19 %	45 %	32 %	2 %
Spørgeskemaet dækker relevante aspekter af trivsel?	2 %	5 %	46 %	36 %	5 %	6 %

Note: Procent ud af 614 besvarelser.

Tabel 5.15: Svarfordeling på udvalgte spørgsmål.

<i>Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?</i>	Uenig	Nærmest uenig	Hverken enig eller uenig	Nærmest enig	Enig	Ved ikke
Trivselsrapporten giver et godt overblik over resultaterne fra trivselsmålingen.	2 %	6 %	28 %	41 %	20 %	3 %
Trivselsrapporten bidrager med viden om elevernes trivsel, som jeg ikke allerede havde.	12 %	21 %	37 %	21 %	6 %	3 %
Jeg vil på baggrund af trivselsundersøgelsen igangsætte konkrete initiativer for at styrke elevernes trivsel i klassen.	7 %	8 %	34 %	29 %	13 %	9 %

Note: Procent ud af 614 besvarelser.

140 af respondenterne valgte at kommentere på trivselsmålingen og materialerne i den åbne svarkategori til sidst i spørgeskemaet. Det er vigtigt at understrege, at disse kommentarer ikke kan anvendes til at vurdere generelle forskelle imellem medarbejdernes vurderinger i de tre grupper. Dette skyldes for det første, at det kun er en mindre andel af respondenterne, der har kommenteret på trivselsmålingen. Dertil kommer, at kommentarerne ikke systematisk forholder sig til bestemte aspekter ved målingen. Det er således ikke muligt at udtale sig om forskellene mellem rapporterne på baggrund af disse kommentarer, der kun i et meget begrænset omfang omhandler det konkrete indhold i rapporterne. Kommentarerne peger derimod på nogle mere generelle forhold omkring trivselsmålingen, som ikke er undersøgt med spørgeskemaets øvrige spørgsmål.

DELPROJEKT 2: RAPPORTEKSPERIMENTET

Der er to overordnede tendenser i respondenternes kommentarer, der har relevans for arbejdet med at forbedre muligheden for, at trivselsmålingerne omsættes til bedre elevtrivsel.

For det første er der en gruppe af kommentarerne, der peger på, at trivselsarbejdet i forvejen prioriteres højt, og at trivselsmålingen ikke viser noget nyt i forhold til lærernes egne erfaringer. Flere af respondenterne giver i den forbindelse udtryk for, at de opfatter elevernes besvarelser på trivselsmålingen som et "øjebliksbillede", der dermed ikke kan bruges til at sige noget om den generelle trivsel. En del af respondenterne peger derudover på, at det er svært at følge op på enkelte elevers mistrivsel, idet besvarelserne er anonymiserede.

Dernæst peger en gruppe af kommentarerne på, at spørgsmålene i flere tilfælde er svære at forstå for eleverne, og at de ofte er for generelle i deres formulering. I den forbindelse fremhæver respondenterne særligt den gruppe af spørgsmål, der vedrører elevernes opfattelse af lærerne og undervisningsmiljøet. Flere af respondenterne peger således på, at det for den enkelte lærer, er svært at følge op på elevernes svar på spørgsmål, der omhandler alle lærere og fag.

6.0 Litteraturliste

- Andersen, Simon Calmar, Miriam Gensowski, Steven Ludeke og Jeppe Pedersen. 2015. *Evaluering af den nationale trivselsmåling – og forslag til justeringer*. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet.
- Dansk Center for Undervisning. 2017a. *Forskningsbaseret rådgivningsmateriale – til den nationale trivselsmåling*. Basisudgave. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet og Dansk Center for Undervisningsmiljø.
- Dansk Center for Undervisning. 2017b. *Forskningsbaseret rådgivningsmateriale – til den nationale trivselsmåling*. Udvidet udgave. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet og Dansk Center for Undervisningsmiljø.
- Heckman, James J. & Kautz, Tim, 2012. "Hard evidence on soft skills," *Labour Economics*, Elsevier, vol. 19(4), pages 451-464.
- Holstein, Bjørn, Jill Mehlbye, Hans Henrik Knoop, og Helle Rabøl Hansen. 2014. *Endelige anbefalinger fra ekspertgruppen om elevers trivsel i folkeskolen i relation til nationale trivselsmålinger*. Undervisningsministeriet.
- Lomholt, Johanne Jeppesen og Simon Calmar Andersen. 2017. *Den Nationale Trivselsmåling i Folkeskolen. Baggrundsrapport for forskningskortlægningen bag rådgivningsmateriale til skoler*. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet.
- OECD. 2015. *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264226159-en>

7.0 Bilag

- Bilag A: Andersen, Simon Calmar, Miriam Gensowski, Steven Ludeke og Jeppe Pedersen. 2015. *Evaluering af den nationale trivselsmåling – og forslag til justeringer*. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet.
- Bilag B.1: Lomholt, Johanne Jeppesen og Simon Calmar Andersen. 2017. *Den Nationale Trivselsmåling i Folkeskolen. Baggrundsrapport for forskningskortlægningen bag rådgivningsmateriale til skoler*. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet.
- Bilag B.2: Dansk Center for Undervisning. 2017. Forskningsbaseret rådgivningsmateriale – til den nationale trivselsmåling. Udvidet udgave. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet og Dansk Center for Undervisningsmiljø.
- Bilag B.3: Dansk Center for Undervisning. 2017. Forskningsbaseret rådgivningsmateriale – til den nationale trivselsmåling. Basisudgave. TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet og Dansk Center for Undervisningsmiljø.
- Bilag C.1: Invitationsbreve til skoler og kommuner
- Bilag C.2: Spørgeskema trivselsmåling
- Bilag C.3: Spørgeskema personale
- Bilag C.4: Eksempler på klasserapporter
- Bilag C.5: Deskriptiv statistik for baggrundsvariable
- Bilag C.6: Regressionsanalyser
- Bilag C.7: Svarfordelinger for enkeltpørgsmål
- Bilag C.8: Indeks
- Bilag C.9: De 15 nye spørgsmål

